

Advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport
Masterplan Naarderbos

13 februari 2002

1223-38

ISBN 90-421-0942-4
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doelstelling.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
4.1 Algemeen	4
4.2 Alternatieven.....	5
4.2.1 Aanpassing en nazorg van de stortplaatsen.....	5
4.2.2 Recreatieve en ecologische voorzieningen.....	6
4.3 Nulalternatief/referentie	7
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	7
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Effecten op het abiotisch milieu	9
5.3 Biologische diversiteit	9
5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	10
5.5 Leefbaarheid en veiligheid.....	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	11
8. EVALUATIEPROGRAMMA	11
9. VORM EN PRESENTATIE	12
10. SAMENVATTING VAN HET MER	12

1. INLEIDING

Twee initiatiefnemers, NV Afvalzorg en Grontmij, hebben een plan ontwikkeld voor het uitbreiden en herinrichten van het recreatieterrein Naarderbos. In het plan zijn onder meer de aanleg van een 18-holes golfbaan, een golfoefenterrein, een strand met boulevard, drie appartementencomplexen¹, een horecacomplex en een dagkampeerterrain opgenomen. Het plangebied omvat een bestaand en in gebruik zijnd recreatiepark en drie voormalige stortplaatsen. Voor de realisatie van de plannen dienen bestemmingsplannen van de gemeente Naarden te worden aangepast.

Bij brief van 20 december 2001 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport². De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Naarder Koerier van 20 december 2001³.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieuomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

---

¹ In de startnotitie worden deze aangeduid met term 'buitenplaatsen'. Gezien de beschrijving acht de Commissie de term appartementcomplex meer op zijn plaats en zal deze term in de verdere tekst worden gebruikt.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁵ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De **probleemstelling** moet worden herzien en goed worden uitgewerkt. Niet alleen de aanleg van de golfbaan moet gemotiveerd worden maar juist ook de noodzaak tot revitalisering van het in recreatief gebruik zijnde deel van het gebied en de eindafwerking voor en aanpassing van de stortplaatsen moeten aan de orde te komen.

Ook dienen de andere geplande deelactiviteiten (dagkampeerterrein, strand en boulevard, de appartementencomplexen en de parkeervoorzieningen) gemotiveerd te worden. In aansluiting hierop dienen in het MER **alternatieven** uitgewerkt te worden waarin verschillende opties voor het al dan niet realiseren van deelactiviteiten en variaties in locatie en omvang van de deelactiviteiten dienen te worden belicht.

In het MER dienen de **milieutechnische en inrichtingsmaatregelen** beschreven te worden voor het afstemmen van de drie voormalige stortplaatsen op de nieuwe functie(s). Hierbij dient aandacht te worden besteed aan de afwerking, de risico's van en maatregelen tegen verontreiniging van bodem en grondwater en de invloed op de aanleg van de golfbaan.

Het MER dient een adequate beschrijving van de **milieugevolgen** met name op het gebied van bodem, water, (cultuur)landschap, archeologie en ecologie te presenteren met een speciale aandacht voor de effecten en gevaren als gevolg van de aanwezigheid, het afwerken en de aanpassing aan de nieuwe functie(s) van de voormalige stortplaatsen.

Het MER dient een beknopte en schematische **samenvatting** te bevatten waarin alle voor de besluitvorming relevante informatie op een overzichtelijke manier is opgenomen.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

3.1 Probleemstelling

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten worden beschreven. In de startnotitie wordt in de probleemstelling slechts aandacht besteed aan de onderbouwing van de behoefte aan golfterreinen in de regio. Het is echter juist van belang in te gaan op de noodzaak van het revitaliseren van het recreatieterrein, de inpassing van de ecologische verbin-

dingszone en de eindafwerking van de voormalige stortplaatsen ten behoeve van de nieuwe functie als golfterrein.

3.2 Doelstelling

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van de doelen worden afgeleid. In het MER moeten ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. Doelen moeten zo worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven. In de startnotitie wordt de hoofddoelstelling omschreven als het verhogen van het recreatieve gebruik door de aanleg van een golfoefenterrein, een 18-holes golfbaan en diverse recreatieve voorzieningen alsmede het realiseren van een geschikte eindafwerking voor de stortplaatsen. Indien milieudoelstellingen voor de eindafwerking afwijken van de wettelijke voorschriften dienen deze expliciet gemaakt te worden.

Voorts komen de volgende nevendoelestellingen aan de orde:

1. het vergroten van de sociale veiligheid in het gebied;
2. het verhogen van kansen voor natuurwaarden;
3. het wegwerken van achterstallig onderhoud.

Het is zinvol in het MER de knelpunten expliciet te maken en met name de doelstellingen ten aanzien van het bereiken van positieve gevolgen voor de natuur uit te werken. Bij dit laatste dient de nadruk gelegd te worden op een analyse en het vaststellen van prioriteiten voor enerzijds het realiseren van het verhogen van natuurkansen en anderzijds de mogelijk negatieve gevolgen door veranderd en verhoogd recreatief gebruik.

3.3 Besluitvorming

Vigerend beleid

Kort moet worden aangegeven⁶ welke randvoorwaarden en uitgangspunten (afwerking en nazorg gesloten stortplaatsen, ruimtelijke beperkingen, beperkingen ten aanzien van gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen e.d.) gelden bij dit voornemen in relevante beleidsnota's, (ontwerp)plannen en wetten⁷. Het MER moet op een duidelijke kaart aangeven welke gebieden in de omgeving van het plangebied liggen, die een speciale status in het beleid hebben of krijgen, zoals bijvoorbeeld onderdelen van de (provinciale)ecologische hoofdstructuur ((P)EHS), bodembeschermingsgebieden, waardevolle cultuurlandschappen, de beschermingszones van de Vogel- of Habitatrichtlijn.

Aangezien het plangebied grenst aan het Gooimeer (Vogelrichtlijngebied), het op enige afstand van het Naardermeer (Habitat- en Vogelrichtlijngebied) ligt

---

⁶ Het is niet de bedoeling dat het MER samenvattingen van beleidsnota's en plannen bevat: dit onderdeel zou zich vooral moeten toespitsen op de vraag waaraan het initiatief moet voldoen (criteria) met de verwijzing naar de overheidspublicatie waarin dit is of wordt vastgelegd.

⁷ Aan de orde lijken hierbij in iedere geval: Streekplan Gooi- en Vechtstreek, Stortbesluit, Circulaire Streefwaarden en interventiewaarden bodemsanering, (ontwerp) PKB Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, Structuurschema Groene Ruimte, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Natuurbeschermingswet.

en er beschermde soorten voorkomen⁸, dienen hiervoor de relevante beschermingsformules te worden doorlopen indien er een kans op aantasting aanwezig is. Deze zijn weergegeven in bijlage 5.

Ten behoeve van de besluitvorming moet ook een Watertoets worden uitgevoerd, zie Handreiking Watertoets oktober 2001.

Te nemen besluiten

In het MER dient te staan voor welk besluit(en) het is opgesteld. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren⁹.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het revitaliseren en uitbreiden van een recreatiegebied. Het plangebied omvat het reeds voor recreatie in gebruik zijnde Naarderbos en de nog af te werken voormalige stortplaatsen van NV Afvalzorg 'Hollandse Brug' (waaronder het uitbreidingsgebied 'Biezenveld') en de in gemeentelijk eigendom zijnde 'Oude Belt'. De geplande deelactiviteiten bestaan uit aanleg van een 18 holes golfbaan, een golfoefenterrein, een boulevard met strand, een dagkampeertrein, een horecacomplex, overige recreatieve voorzieningen, diverse parkeer- en ontsluitingsvoorzieningen en eventueel drie appartementencomplexen. Daarnaast wordt een ecologisch verbindingszone aangelegd. In het MER dienen de keuzes voor alle afzonderlijke deelactiviteiten te worden gemotiveerd en toegelicht.

In het MER zal beargumenteerd moet worden aangegeven welke combinaties van deelactiviteiten mogelijk of onmogelijk zijn in het licht van de doelstellingen. Daarnaast dient een zorgvuldige beschouwing gepresenteerd te worden over de ruimtelijke indeling en de locatie en omvang van de deelactiviteiten.

---

⁸ Naast de in de startnotitie vermelde soorten met een beschermingsstatus, zijn er mogelijk ook nog andere soorten zoals blijkt uit de inspraakreactie van de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (zie bijlage 4).

⁹ Zoals bijvoorbeeld aanlegvergunning, kapvergunning, ontgrondingsvergunning, bouwvergunningen, Wm-vergunning voor de stortplaatsen, vergunning(en) van het Waterschap, ontheffing van de Natuurbeschermingswet.

De Commissie acht deze toevoeging van belang in verband met de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Wanneer niet kan worden aangetoond dat aantasting van beschermde gebieden of populaties van beschermde soorten kan worden vermeden, is het immers verplicht om na te gaan of er een (locatie)alternatief mogelijk is waarin deze aantasting wordt vermeden. Ook zal in het MER aandacht besteed moeten worden aan de milieutechnische maatregelen en de inrichtingsmaatregelen voor de stortplaatsen die noodzakelijk zijn om de toekomstige functies mogelijk te maken.

4.2 Alternatieven

Alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg en inrichting) en de gebruiksfase (gebruik en beheer). Bij elk alternatief dient te worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen.

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het voorkeursalternatief. Beschrijving van het meest milieuvriendelijk alternatief is verplicht.

In de startnotitie worden naast het nulalternatief (referentie) en het mma, twee alternatieven aangegeven: het basisalternatief en het plusalternatief, tevens het voorkeursalternatief. In het plusalternatief is de realisatie van de drie appartementencomplexen opgenomen en wordt de herinrichting van het gebied als 'fraaiere en hoogwaardiger' omschreven.

De Commissie beveelt aan om naast de twee voorgestelde alternatieven, ook alternatieven uit te werken met alternatieve locaties voor de drie appartementencomplexen en het al dan niet opnemen en het variëren in omvang en locatie van andere deelactiviteiten, met name het strand met boulevard, het dagkampeerterrein, de ecologische verbindingzone en de voorzieningen voor parkeren en ontsluiting. Uiteindelijk dient een werkbare groep alternatieven te worden gepresenteerd, die de range aan keuzemogelijkheden voldoende bestrijkt.

Overige variabelen, zoals benoemd in de startnotitie en niet in het voorgaande aangegeven, kunnen zoals voorgesteld betrokken worden bij de uitwerking van inrichtingsvarianten.

Voorts vraagt de Commissie aan de volgende aspecten voor het aanpassen van de stortplaatsen (paragraaf 4.2.1) en de overige inrichtingsaspecten (paragraaf 4.2.2) de volgende specifieke aspecten in beschouwing te nemen.

4.2.1 **Aanpassing en nazorg van de stortplaatsen**

De wijze van boven- en onderafdichting moet in het MER worden beschreven. Bij het afwerken en geschikt maken van de voormalige stortplaatsen voor toekomstig gebruik dient te worden aangegeven hoe de beschermende voorzieningen en de technische installaties zijn en / of worden uitgevoerd en hoe monitoring plaatsvindt. Daarnaast dient te worden aangegeven aan welke milieueisen moet worden voldaan. De volgende specifieke aspecten dienen te worden beschreven te worden:

- maatregelen voor afvalwaterstromen en voor zuivering van percolatiewater. De afvalwaterstromen van de onderscheiden stortplaatsen dienen te worden beschreven in termen van: kwaliteit en wijze van afvoer (naar het oppervlaktewater of via rioleringen naar een RWZI; de wijze van zuivering (inclusief stroomschema, water en massabalans) en de sturingsmogelijkheden gericht op de kwaliteit en de kwantiteit van de (afval)waterstromen;
- de verdeling van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beheer van de voorzieningen, het onderhoud van de bovenafdichting en de afdeklaag en van de eeuwigdurende nazorg.

4.2.2

Recreatieve en ecologische voorzieningen

Aanleg

Voor de aanleg van de golf Faciliteiten, het strand met boulevard, de appartementencomplexen, het dagkampeerterrein en overige recreatieve voorzieningen alsmede de aanleg en inrichting van de ecologische verbindingzone dienen de volgende aspecten (voor zover van toepassing) te worden beschreven:

- ontgravingen (nieuwe waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder voor de aanleg van het strand en ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het al dan niet aanbrengen van gebiedsvreemde materialen;
- de (her)inrichting van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeiing, type oeverbegroeiing, onderlinge relatie en relatie met de omgeving);
- de landschappelijke inpassing van de stortplaatsen en met name de aanpassingen van de taluds;
- de landschappelijke verandering door de aanleg van de golfbaan met name van het buitendijks weiland;
- ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen riool- en drainagestelsel(s);
- de te verwijderen en vervangen verharding onder andere voor de ontsluitings- en parkeervoorzieningen;
- aan te brengen en / of te rooien beplantingen en de kwaliteit daarvan, waarbij speciale aandacht nodig is voor en gevaren van en beperkingen voor de aanleg van (hogere) beplanting van de stortplaatsen;
- het kunstmatig beregeningssysteem en de herkomst en kwaliteit van het beregeningswater;
- de potentiële emissies naar bodem en water ten gevolge van de stortplaatsen, ook in samenhang met de (intensieve) beregening, bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- de aard, ligging, omvang en inrichting van de ecologische verbindingzone in relatie tot de gewenste migratiemogelijkheden voor en eisen ten aanzien van de omgeving¹⁰ van geselecteerde soort(groep)en waarvoor het verbinden van habitats van belang is.

Beheer en gebruik

In het MER dienen de volgende aspecten beschreven te worden:

- de (milieu)voorwaarden waaronder beheer en exploitatie plaatsvinden;
- de wijze waarop de toegankelijkheid en veiligheid van de technische voorzieningen voor de stortplaatsen wordt gewaarborgd;

---

¹⁰ Hierbij verdienen de mogelijke toekomstige wijzigingen in het wegennet en met name ten aanzien van de A6de aandacht. Het betreft de in studie zijnde capaciteitsuitbreiding van de corridors tussen de regio's Amsterdam, Almere en 'Gooi (CRAAG).

- het beheer en onderhoud van het groen en het water (bemesting, maaien/begrazen, intensiteit berekening, gebruik bestrijdingsmiddelen, ecologisch groenbeheer, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- de bezoekersaantallen en parkeerbehoeften voor zowel de golffaciliteiten als het strand met boulevard op een maatgevende dag;
- de verkeerssituatie en verkeersdruk ten gevolge van het afsluiten van de IJsselmeerweg voor doorgaand verkeer en de verwachte bezoekersaantallen.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in één van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijk alternatief.

4.3 Nulalternatief/referentie

Gezien de doelstelling van het voornemen, deelt de Commissie de in de startnotitie gepresenteerde mening dat het nulalternatief niet als reëel alternatief kan worden beschouwd. Er kan worden volstaan met het beschrijven van de referentiesituatie door aan te geven wat er in het studiegebied gebeurt als het voornemen niet doorgaat.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Voor het mma adviseert de Commissie de te behouden en te ontwikkelen natuurkwaliteit sturend te laten zijn voor de het al dan niet opnemen en het bepalen van de omvang, locatie en inrichting van de deelactiviteiten. Hierbij gaat het met name om maximale kansen te bieden voor de ecologische relaties tussen het plangebied en het Gooimeer en de verbinding tussen het Gooimeer en het Naardermeer en het beschermen van de meest waardevolle deelgebieden zoals het zuidoostelijk gelegen weiland maar ook overige terreingedeelten met (concentraties aan) beschermde of anderszins bijzondere soorten.

Voorts adviseert de Commissie bij het mma aandacht te besteden aan:

- toepassing van waterbezuinigende maatregelen zoals minimaliseren van grondwatergebruik;
- inrichting die is afgestemd op landschappelijke opbouw en geomorfologie en de ecologische waarden door optimalisatie van de aanleg van de ecologische verbindingzone en van de roughs en de randen van de fairways;
- het vermijden van verstoring in de bodemopbouw en van de waterhuishouding in gebieden met mogelijk archeologische of aardkundige waarden;
- beperking van de toename van verhard oppervlak voor parkeerfaciliteiten;
- het toepassen van het 'nee tenzij' principe voor mest- en bestrijdingsmiddelengebruik;
- toepassing van verdergaande beheersmaatregelen voor de stortplaats 'Oude Belt' dan voorgeschreven volgens de geldende milieuvergunning(en).

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Om de gevolgen van de voorgenomen activiteit op effectieve wijze te bepalen, zou in het MER een aantal stappen kunnen worden doorlopen (zie bijlage 6).

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven. Het omvat het plangebied en de omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Voor een aantal effecten zal het studiegebied ruimer gedefinieerd dienen te worden als het in de startnotitie aangegeven gebied, waarin bijvoorbeeld het Gooimeer niet tot het studiegebied wordt gerekend.

Tevens moeten de in het studiegebied gelegen gevoelige objecten en functies (receptoren) worden onderscheiden en voor zover mogelijk dienen ook deze op kaart te worden aangegeven. Daarbij moeten de bestaande en toekomstige landschapsecologische relaties van het plangebied worden aangegeven.

Bij de beschrijving van de (potentiële) milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- de wijze waarop de milieueffecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieueffecten;
- bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieugevolgen die per alternatief / variant verschillen;
- aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn; of deze op korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied;
- het te verwachten resultaat en de effectiviteit van mitigerende maatregelen, om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren;
- naast negatieve effecten, dienen ook positieve effecten te worden beschreven.

5.2 Effecten op het abiotisch milieu

Bodem, grond- en oppervlaktewater

Voor de beschrijving van het abiotisch milieu en om de invloed op abiotische maar ook op biotische patronen en -processen te kunnen bepalen, moeten de volgende basisgegevens worden verzameld en beschreven: bodemopbouw en bodemkwaliteit (waaronder de locatie van bodemverontreinigingsituaties); grondwaterkwantiteit (stromingen) en grondwaterkwaliteit; oppervlaktewaterkwantiteit (stromingen) en oppervlaktewaterkwaliteit.

In het MER dienen met name de (cumulatieve) gevolgen voor de kwantiteit en kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in beschouwing genomen te worden.

5.3 Biologische diversiteit

Hier gaat het om het beschrijven van de biodiversiteit en de gevolgen hiervoor door bijvoorbeeld:

- wijzigingen in het abiotische milieu (met name ten aanzien van het grond- en oppervlaktewater);
- habitatvernietiging;
- ruimtebeslag (inclusief barrièrewerking en versnippering);
- verstoring zoals betreding en rustverstoring van foeragerende, broedende of rustende vogels.

De situering in de regio van de ecologische hoofdstructuur en de provinciale uitwerking daarvan en de situering in de regio van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden dienen op kaart te worden aangegeven.

In het MER moeten die doelsoorten¹¹ en overige soorten met een natuurbeschermingsstatus in beschouwing worden genomen die voorkomen in het plangebied en / of in de aangrenzende natuurterreinen (zoals het Gooimeer), en die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit. Indien deze soorten voorkomen in het studiegebied, maar niet door de voorgenomen activiteit worden beïnvloed, moet het MER dit aantonen.

Van de geselecteerde soorten met een natuurbeschermingsstatus moet worden aangegeven:

- aanwezigheid in het plangebied en de aangrenzende natuurterreinen van de populatie (naast voorkomen ook verspreiding, grootte en dichtheid) en van het de kwaliteit en functie van het habitat;
- belang / bijdrage van de populatie voor de nationale populatie;
- de verwachte verandering van de aanwezige stand door genoemde milieugevolgen zowel met als zonder mitigatie / natuurcompensatie en / of andere natuurbevorderende maatregelen.

---

¹¹ Doelsoorten zijn soorten die op basis van de criteria internationale betekenis, zeldzaamheid en afnemende aantallen speciale aandacht verdienen in het Nederlandse Natuurbeleid.

5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In het MER moet worden aangegeven in welke mate sprake is van aantasting dan wel inpassing van aardwetenschappelijk / landschappelijk / cultuurhistorisch / archeologisch belangrijke elementen¹² en patronen in het studiegebied. Voorts zou in het MER een beeldkwaliteitanalyse moeten worden gepresenteerd, waarbij de nadruk dient te liggen op:

- beeldbepalende elementen;
- de visueel ruimtelijke structuur.

5.5 Leefbaarheid en veiligheid

In het MER dienen de gevolgen voor de verkeersveiligheid en geluidhinder¹³ gecumuleerd voor de aanwezige verkeersaders en het bestemmingsverkeer beschreven te worden.

Daarnaast dient in het MER te worden ingegaan op de veiligheid in relatie tot de bebouwing op buitendijksgebied (bijvoorbeeld de appartementencomplexen), waarbij ook een eventueel toekomstige verhoging van het peil in het Gooimeer dient te worden betrokken¹⁴.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de alternatieven (en varianten) moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

---

¹² De inspraakreactie van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (bijlage 4) wijst onder meer op sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen in het plangebied.

¹³ De geluidscontouren 50, 55 en 60 dB(A), het aantal geluidsbelaste (bedrijfs)woningen en het boven de respectievelijk 40 en 45 dB(A) geluidsbelaste oppervlak natuur- en recreatiegebied.

¹⁴ Inspraakreactie 2 (bijlage 4) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wijst ook op risico's van buitendijkse bebouwing in relatie tot de ruimte die in de toekomst nodig zou kunnen zijn waterkeringsactiviteiten.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeenteraad van Naarden moet bij de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat NV Afvalzorg en Grontmij in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- een beschrijving op hoofdlijnen van de belangrijkste alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van die alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief indien dat afwijkt van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.